Engineer Data

Ordlista

Vad orden på den här webbplatsen betyder — en rad var, en hel artikel om några och en länk till dem som definierar dem.

Den här webbplatsen förklarar sig själv offentligt. Kolofonen namnger varje teknik bakom den, anteckningarna diskuterar webbläsarbuggar och tillgänglighetsredogörelsen citerar avsnitt med nummer — så en läsare som följer något av det möter ord som är exakta och obekanta på samma gång.

Vart och ett av dem får en rad nedan. Namnet länkar till dem som definierar det, eftersom en sammanfattning är ett ställe att börja och en specifikation är det som är sant. Där webbplatsen har skrivit en längre artikel om ett ord öppnar namnet artikeln i stället, och dess lista för vidare läsning börjar vid samma källa.

acceptanskriterier
villkor för att godkänna en viss ändring

ACME
protokollet som utfärdar ett certifikat utan en människa

analysdatalager
en databas som samlar verksamhetens data för analys

animation
en förändring i en sidas utseende som spelas upp över tid

Ansible
ett verktyg som för en server till ett nedskrivet tillstånd

anslutningspool
en uppsättning öppna databasanslutningar för återanvändning

användare
person eller process för personens räkning med systemåtkomst

API

det beskrivna sättet för ett program att anropa ett annat

app
ett program som människor använder för att utföra en uppgift

ArcGIS
den kommersiella GIS-plattformen från Esri

ARIA
extra märkning som ger en kontroll ett namn för hjälpmedel

arkitektur
hur ett systems delar passar ihop, och varför

arkitekturbeslutsdokument
ett kort dokument om ett arkitekturval och dess skäl

autentisering
bekräftelse av den identitet som anges i en begäran

AWS
molnplattformen från Amazon

axe
tillgänglighetsmotorn som den här webbplatsen granskas med

Azure
molnplattformen från Microsoft

backend
den halva av ett system som läsaren aldrig laddar

Bash
det GNU-skal som de flesta skript skrivs för

bibliotek
kod som paketerats för att andra program ska anropa den

Bicep
Azures eget språk för att deklarera infrastruktur

BigQuery
Googles datalager för frågor mot mycket stora tabeller

blå-grön driftsättning
att flytta trafiken mellan två likadana produktionsmiljöer

brandvägg
regeluppsättningen som avgör vilken trafik som släpps igenom

business intelligence
att göra verksamhetens data till beslutsunderlag

cache
en sparad kopia en webbläsare får återanvända utan att fråga

cachning
att spara ett svar så att arbetet inte görs om

canary release
att släppa en ändring till en liten andel användare först

CDN
servrar nära läsaren som delar ut kopior

change data capture
att läsa av ändringarna i en databas och skicka dem vidare

chaos engineering
kontrollerade experiment som för in fel i ett system i drift

CI
att slå ihop minst dagligen, varje gång bevisat av ett bygge

CIDR
ett sätt att skriva och routa adressblock av valfri storlek

CLDR
Unicodes data om varje språks datum, tal och sortering

containerkörmiljö
programmet som faktiskt startar en container

Content Security Policy
en lista över varifrån en sida får läsa in saker

Core Web Vitals
tre mätningar av hur det känns att använda en sida

CORS
hur en server låter sidor från andra ursprung läsa dess svar

cron

schemaläggaren i Unix som kör kommandon på bestämda tider

cross-site scripting
en attack som får en sida att köra en angripares skript

CSRF
en attack som får webbläsaren att skicka en oönskad begäran

CSS
språket som anger hur en sida ser ut

CTE
en namngiven delfråga som en större fråga läser som tabell

CVE
den offentliga listan som ger varje känd sårbarhet ett id

daemon
ett program som körs i bakgrunden, utan tillsyn

dashboard
en skärmbild byggd för att besvara en återkommande fråga

data mesh
att låta domänteam leverera sina analysdata som produkter

dataanalys
systematisk bearbetning av data för att hitta mönster

databas
lagrade data, ordnade så att program kan ställa frågor

databasfråga
en skriven fråga som en databas besvarar

databasindex
en struktur som hittar rader utan att läsa hela tabellen

databasnormalisering
att ordna tabeller så att varje uppgift bara lagras en gång

databasschema
en namngiven grupp tabeller inuti en databas

datalinjage
datas väg från källor genom bearbetningar

datapipeline
en följd av steg som för data från källa till användning

dataset
en samling data som publiceras som en enhet

datasjö
ett lager som sparar rådata i sin ursprungliga form

defekt
en brist som hindrar en produkt från att uppfylla kraven

definition av klart
gemensamma kvalitetskrav för färdigt produktarbete

DevOps
metoder som förenar mjukvaruutveckling och drift

DHCP
ett protokoll som delar ut IP-adresser och nätinställningar

Django
ett Python-ramverk för att bygga webbapplikationer

DNS
katalogen som gör ett namn till en adress

Docker
ett sätt att leverera ett program med allt det behöver

DOM
det levande objektträd som webbläsaren bygger av en sida

driftstopp
den tid då en tjänst inte svarar någon

driftsättning
att flytta en ändring dit människor faktiskt använder den

e-post
post som skickas mellan brevlådor över internet

effekter av ingenjörsarbete
verkningar som går att påvisa efter tekniskt arbete

end-to-end-test

ett test som går igenom hela systemet som en användare gör

enhetstest
en automatisk kontroll av en liten, isolerad kodbit

ESLint
en regelstyrd linter för JavaScript

ETL
att flytta data mellan system och omforma dem på vägen

event sourcing
att spara ändringar som händelser och härleda tillståndet

exponentiell backoff
en paus mellan omförsök som multipliceras efter varje fel

favicon
den lilla bild som en webbläsare visar bredvid en sida

felbudget
andelen fel som ett tillförlitlighetsmål ännu tillåter

fil
en namngiven mängd data som lagras som en enhet

filsystem
strukturen som gör en disk till namngivna filer och mappar

forge
en gemensam server för kodrepon och samarbete

fritextsökning
sökning i dokument efter deras ord, sorterad efter relevans

frontend
systemdelen som hanterar presentation och interaktion

funktionsflagga
en av/på-brytare för kod utan att bygga om applikationen

GDAL
ett bibliotek för att läsa och konvertera geodata

Gemini
ett lättviktigt internetprotokoll för att leverera hypertext

gemtext
ett textformat med en länk per rad

GeoJSON
geografi skriven som JSON

geospatial
om data vars betydelse beror på var de finns

GIS
system för data som har en plats på en karta

git
versionshanteringen där den här webbplatsens historik finns

git-hook
ett skript som git kör när något händer

GitHub
värdtjänsten från Microsoft för git-repon

GitLab
en git-plattform som du också kan köra själv

GitOps
att driva infrastruktur utifrån ett önskat tillstånd i Git

Go
ett kompilerat, starkt typat språk med skräpsamling

god praxis i mjukvaruutveckling
beprövade arbetssätt för ett visst sammanhang

Google Cloud
molnplattformen från Google

Gopher
ett menyprotokoll för att hämta dokument över internet

Grafana
ett dashboardverktyg för mätvärden och loggar

GraphQL
ett frågespråk där klienten själv väljer fälten

gRPC

ett ramverk för att anropa fjärrprocedurer över HTTP/2

hastighetsbegränsning
ett tak för antalet anrop från en klient per tidsenhet

hreflang
attributet som parar ihop en sida med dess översättningar

HSTS
en webbläsares löfte att använda HTTPS nästa gång

HTML
språket som en sidas struktur skrivs i

HTTP
den begäran och det svar som webben bygger på

HTTPS
samma begäranden, över en krypterad anslutning

hårdvara
de fysiska delarna av en dator

hälsokontroll
ett automatiskt test av om en tjänst fungerar

härdning
att ta bort det som en angripare skulle kunna använda

hög tillgänglighet
förmågan att hålla en tjänst igång när en del fallerar

idempotent
säker att köra två gånger, då andra gången inte ändrar något

immutable infrastructure
att byta ut servrar i stället för att ändra dem på plats

incident
en händelse som sätter ett systems data eller tjänst på spel

incidenthantering
samordnade beslut och åtgärder under en incident

informationssäkerhet
skydd av data och system mot missbruk och skada

infrastruktur som kod
att styra infrastruktur från versionerade definitionsfiler

internationalisering
att utforma programvara så att den lätt kan lokaliseras

IP-adress
ett nummer som anger vart nätet ska leverera ett paket

IPv6
versionen av internetprotokollet med adresser på 128 bitar

JavaScript
språket som webbläsare kör

JSON
textformatet som de flesta data färdas i

JSON Schema
ett språk för att beskriva hur JSON-data ska se ut

JWT
en kompakt, URL-säker token med claims i JSON

kaka
ett litet värde som en webbplats ber webbläsaren att spara

kanonisk URL
den enda adress som en sida säger är dess egen

katastrofåterställning
att återställa driften efter ett haveri med en testad plan

knapp
en kontroll som en person trycker på för att något ska hända

kodbas
all källkod för en app, samlad i ett enda repo

kodgranskning
någon annans granskning av en ändring innan den slås ihop

kodkvalitet
hur väl koden fungerar, går att förstå och ändra

konfiguration

de inställningar som avgör hur ett system beter sig

kontinuerlig leverans
att hålla programvara redo att släppas säkert vid behov

kontraktstestning
testning av överenskomna gränssnitt mellan komponenter

kontrastförhållande
hur långt isär två färger ligger, uttryckt som ett tal

kryptering
att göra data oläsliga utan nyckeln

Kubernetes
ett system som håller en flotta containrar igång

kvalitetsgrind
kontroller som kod måste klara innan den går vidare

kö
arbete i ordningsföljd som något annat ska plocka upp

lagring
att spara data, eller medier som bär dem, för senare läsning

landmärke
en region på en sida som en skärmläsare kan hoppa till

larm
ett meddelande från ett system när något kräver en människa

lastbalanserare
en server som fördelar anrop mellan flera andra

lasttest
ett test som mäter ett system under simulerad trafik

latens
väntan mellan frågan och den första delen av svaret

lazy loading
att läsa in något först när det behövs

Leaflet
ett litet bibliotek för kartor i en webbläsare

ledtid för ändringar
tiden från en commit till driftsättning i produktion

Lighthouse
Chromes egen granskning av fart, märkning och god praxis

linter
ett verktyg som flaggar troliga buggar utan att köra koden

Linux
kärnan som de flesta servrar kör på

loggning
att skriva ned vad som händer, medan det händer

lokalisering
att anpassa program till en marknads språk och konventioner

lösenord
en hemlig sträng som bevisar vem som loggar in

macOS
skrivbordsoperativsystemet från Apple

Mapbox
en kommersiell källa till kartplattor och kartstilar

Markdown
vanlig text med några tecken som betyder formatering

maskininlärning
att bygga program som lär sig en uppgift av exempel i data

materialiserad vy
en vy som lagrar resultatet av sin fråga som en tabell

metadata
data som beskriver andra data, så att de kan hittas

migrering
en planerad övergång till en ny version eller plattform

mikrotjänster
en arkitektur av små tjänster som driftsätts var för sig

mjukvara

de program och data som en dator kör

moln
datorkraft som hyrs per timme av någon annan

multifaktorautentisering
inloggning som kräver två eller fler olika slags bevis

mål för återställningspunkt
den längsta period vars data får gå förlorade

mål för återställningstid
tidsmålet för att återuppta en tjänst efter avbrott

NAT
omskrivning av IP-adresser när paket passerar en router

Next.js
ett React-ramverk för att bygga webbappar

nginx
en webbserver och omvänd proxy

nätverksport
numret som pekar ut en tjänst på en värddator

nätverksprotokoll
de överenskomna regler två program följer för att tala

OAuth
ett sätt att ge en app begränsad åtkomst utan lösenordet

observerbarhet
förmågan att förstå ett system utifrån data det skickar ut

omvänd proxy
en server som tar emot trafik för en webbtjänst

onion-tjänst
en adress som bara fungerar via Tor

OpenAPI
en maskinläsbar beskrivning av ett HTTP-API

OpenID Connect
ett identitetslager ovanpå OAuth för inloggning

OpenTelemetry
ett leverantörsoberoende sätt att skicka telemetri

operativ hemlighet
en åtkomstuppgift för program, som nyckel eller lösenord

operativsystem
programvaran som hanterar hårdvaran åt alla andra program

ORM
ett bibliotek som kopplar databastabeller till objekt i kod

partitionering
att dela upp en tabell i fysiska delar

penetrationstest
en godkänd attack som visar om sårbarheter går att utnyttja

PHP
språket som det mesta av den gamla webben körs på

Playwright
verktyget som styr en webbläsare i tester

Podman
en containermotor som inte behöver någon daemon

PostGIS
tillägget som ger PostgreSQL geometri

PostgreSQL
databasen som det mesta av det här arbetet byggdes på

postmortem
en skriftlig genomgång av en incident och dess orsaker

privilegium
en rättighet som ett system ger en person eller process

programpaket
kod paketerad med en beskrivning, klar att installera

progressive enhancement
att bygga sidor som fungerar i ren HTML och sedan bygga på

progressive web app

en webbplats som kan installeras och köras som en app

Prometheus
en databas som hämtar in och lagrar mätvärden

proxy
en server som vidarebefordrar en begäran åt dig

Python
språket som det mesta av webbplatsens verktyg är skrivet i

QGIS
det fria GIS-programmet för skrivbordet

RAID
flera diskar som körs som en, oftast för att tåla diskfel

RBAC
behörigheter som ges till en roll, inte till en person

Redis
ett minnesbaserat lager för saker som lever kort

refaktorering
att ändra kodens struktur utan att ändra vad den gör

regressionstestning
testning av att en ändring bevarar tidigare beteende

reguljärt uttryck
ett mönster som beskriver vilka textsträngar som ger träff

replikering
att hålla kopior av en databas i takt på andra servrar

repo
ett arkiv som behåller sparade versioner av en samling filer

responsiv design
en layout som anpassar sig efter skärmen den läses på

REST
webbens arkitekturstil, uppbyggd kring resurser

retrieval-augmented generation
att generera svar utifrån dokument hämtade för frågan

robots.txt
filen som talar om för sökrobotar vart de inte ska gå

RSS
det äldre av de två XML-format som ett webbflöde skrivs i

Ruff
en snabb linter och formaterare för Python

runbook
testade steg för en återkommande driftuppgift

Rust
ett kompilerat språk som kontrollerar minnet åt dig

S.M.A.R.T.
diskens inbyggda självövervakning som varnar för haveri

semantisk versionering
versionsnummer som visar om en uppdatering är kompatibel

SEO
att göra en sida lätt att hitta utan att betala för det

server
en dator eller ett program som betjänar andra i ett nätverk

server-sent events
en envägsström av händelser från en server över HTTP

server-side rendering
att skapa en sidas HTML på servern vid varje begäran

serverless
att köra kod utan att själv sköta servrarna under den

service worker
ett skript som svarar på begäranden när nätverket inte kan

servicenivåmål
ett mätbart tillförlitlighetsmål som en tjänst ska uppfylla

single-page application
en webbapp som laddar en sida och ändrar den med JavaScript

skalbarhet

om mer last kräver mer än fler maskiner

skärmläsare
programvara som läser en sida högt eller i punktskrift

SQL
språket som relationsdatabaser svarar på

SQL Server
relationsdatabasen från Microsoft

SQL-injektion
en attack som gör indata till en del av en databasfråga

SQLite
en hel databas i en enda fil

SSH
ett krypterat skal på en annan maskin

SSRF
en attack som får en server att hämta angriparens URL

statisk webbplatsgenerator
ett program som skriver ut varje sida i förväg

stilmall
filen som innehåller en sidas CSS

stjärnschema
en modell med en faktatabell och dimensionstabeller runt den

stor språkmodell
ett neuralt nätverk som förutsäger nästa token i en text

strukturerad data
fakta om en sida, skrivna för maskiner

Subresource Integrity
ett hashvärde som en webbläsare kontrollerar en fil mot

SVG
ett XML-språk för grafik som kan skalas

systemd
det som startar allt annat i Linux

systemkärna
kärnan i ett operativsystem

systemmätvärden
tal som ett system rapporterar om sig självt

säkerhetskopia
en kopia av data som skydd mot förlust, och att göra den

sökrobot
ett program som hämtar sidor för att indexera dem

teknisk skuld
merkostnaden som en snabb nödlösning i dag ger senare

tekniskt ledarskap
riktning och tydligt mandat för tekniska beslut

Terraform
HashiCorps verktyg som planerar och rullar ut infrastruktur

testdriven utveckling
att skriva testet före koden, ett litet test i taget

TLS
protokoll för autentiserade, krypterade anslutningar

Tor
ett nätverk som leder trafik via frivilliga reläer

transaktion
en grupp databasändringar som genomförs helt eller inte alls

TypeScript
JavaScript med typer som kontrolleras innan det körs

typsnitt
ett teckensnitt i en fil som sidan laddar ned

Ubuntu
en Linuxdistribution som är vanlig på servrar

UI
den del av ett program som en person ser och arbetar med

Unicode

standarden som ger varje tecken ett eget nummer

URL

adressen som anger var något finns

UTF-8

Unicode-kodning med en till fyra byte per skalärvärde

validering

att kontrollera indata mot reglerna innan man litar på dem

vektorsökning

sökning efter de vektorer som ligger närmast en fråga

viewport

den del av en sida som ett fönster faktiskt visar

virtuell maskin

en hel dator som körs i mjukvara på en fysisk värd

VPN

ett logiskt avskilt nät över delad infrastruktur

värddator

en dator som är ansluten till ett nätverk

WCAG 2.2

standarden för webbtillgänglighet som webbplatsen siktar mot

web components

webbläsarfunktioner för nya, återanvändbara HTML-element

WebAssembly

ett portabelt binärt kodformat som körs i en sandlåda

webbappsmanifest

en JSON-fil som beskriver en webbplats som installerbar app

webbflöde

en sidas uppdateringar, i ett format du kan prenumerera på

webbläsare

programmet en person använder för att öppna webbsidor

webbplats

relaterade webbsidor publicerade med ett gemensamt syfte

webbplatskarta
en lista över en webbplats sidor, skriven för maskiner

webbtillgänglighet
webbens användbarhet för personer med funktionsnedsättning

webhook
en HTTP-begäran som en tjänst skickar när något händer

WebP
ett rasterformat med destruktiv och förlustfri komprimering

WebSocket
ett protokoll för en tvåvägsanslutning som hålls öppen

WordPress
ett CMS med öppen källkod för webbplatser

YAML
ett inställningsformat som en människa fortfarande kan läsa

zero trust
en modell som inte ger förtroende enbart utifrån nätverket

återställning av en driftsättning
att återgå till en tidigare driftsättning efter ett fel

åtkomstkontroll
att bevilja eller neka varje begäran att använda en resurs

övervakning
att bevaka ett system i drift så att det säger till först

Skapa ett gemensamt ordförråd

Ett gemensamt ordförråd gör tekniska val lättare att diskutera.

Se våra tjänster Hör av er →

Följ ordet till underlaget

Följ ett begrepp till förklaringen, primärkällor och relevant arbete innan ni väljer verktyg.

Fallstudier Hör av er →

Klargör valet bakom begreppet

Ta med orden i ett förslag som påverkar ett beslut ni behöver fatta.

Se vad det kostar Hör av er →

Diskutera de praktiska följderna

Vi kan hjälpa till att omsätta tekniska alternativ till konsekvenser för organisationen.

Se våra tjänster

welcome@engineer.company +45 50 10 61 84 Köpenhamn, Danmark

Ta med dig den här sidan

Visitkort

Omsorgsfullt skapad med kärlek av D.

CVR 45969703 · Tagensvej 105C, 3. th, 2200 København N

Upphovsrätt © 2025 – nu · Engineer ApS · Alla rättigheter förbehållna.

Utskrivet från https://data.engineer.company/sv/glossary/